

Vtorek, četrti in so
loto izhaja in veljá v
Mariboru brez pošilja-
nja na dom
za vsa leto 8 g. — k.
pol leta 4 " — "
četrtn 2 " 20 "

Po pošti:
za vse leto 10 g. — k.
pol leta 5 " — "
četrtn 2 " 60 "

Vredništvo in opravništvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznalja:
Za navadno tristopno
vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " 2krat,
4 " " " 3krat.
veče pismenke se pla-
čujejo po prostoru.

Za vsak tisk je pla-
čati kolek (štampelj)
za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Izv. telegram „Sl. Nar.“

Iz Gorice, 8. septembra.

Ker se slovenski in italijanski poslanci niso pogodili, odpové se grof Koronini deželnega glavarstva, češ da je tako dobil nezaupnico. Denes se zbero poslanci, prepričajo ga v adresi, da niso ti prepiri v dobitki z njegovo osebo, potem prekliče odstop.

Ememu prav, drugemu tudi.

✓. Bertold Auerbach je eden prvih nemških novelistov. Zdaj ko grmi boj s Francozi, šel je ta lepoznanec tudi blizu vojske in tam blizu Strasburga (lepo tako daleč zadaj, kamor že nobena krogla ne sega) domoljubi in ljubodomi, ter vse kar spiše: kako „mi“ Strasburg oblegamo, kako je vojska grda, „a mi nismo krivi“ prav nič. itd. — posije v Avgsburg v „Allgemeine.“ No, in v zadnjič enkrat piše tudi, da se mora Elzas in Lotringen zopet k Nemčiji vreči ter kako v nebovpijoče je, da sti ti provinciji francožili se. Poslušajno tega slavnega moža kako piše, in vi, ki pridigujete pri nas nemško kulturo in nemški jezik, poslušajte tudi, kajti vaš Auerbach piše prav o nas Slovencih. O Elzusu pravi:

„Ako je ljudstvo stotine let odtrgano od domovine, opeča oposicija proti tujemu, posebno če je domovina raztrgana in v sebi oslabljena“ (kakor pri nasi!) — „Vsako gospodarjenje tuje v korrumpira narod“, (pri nas pač tudi, izjeme ni). „Kader enkrat ugasne ostro branjenje, nasprotovanje tujemu, potem se odpadstvo od lastnega roda rado ima za osvobodenje“. (Za istino, vse naši renegati so žive priče, da ima Auerbach polnoma prav ter da je mišlenje odpadnikov dobro študiral). „Pravi se potlej, da (narodna) posebnost je samo neumnost, išče se prednosti tujega bitja na dan postaviti. Ostanek spoštovanja samega sebe, ki je še v zadnji zapirici individualnosti, izkuša se sofistično (vide Tagblatt) preobrniti in storiti, da je podjavljenje, ki je sicer neznosno, videti kakor neka prosto voljena samodoločba.“

„Elsasijani so si prigovarjali — pravi dalje Auerbach — da vse kar je francosko je bolje, ker je bolj mogočno in zraven tega še bolj imenitno.“ (Postavi samo za Elsasijane Slovence in nemško namesto francosko.) „V dolgem potujčevanju in odstranjevanju od njih lastnega bitja, so Elsasijani tudi na svoji duši škodo trpeli. Marsikaj se je v njih izrodilo, kar bi se v dvojem pomenu dalo imenovati dvojezičnost. Ta ka razmera zazeze nazadnje pogubno in pogubljivo v obstanek duše.“

Ali ni to vse lepo? Ali ni to baš tisto, s katerim smo se mi Slovenci branili in se branimo proti germanizaciji, ki se po raznih polepšalnih imenih med nas krade in javno hodi? Nemec ume našo borbo; ko bi pravičen bil, moralo bi v Avstriji že drugačno biti. A to je kletev, da je Nemec le v teoretični politiki pošten in pravičen mož, pa „spoznane resnice“ v dejanji ne vrši nego kader je zanj dobro.

Bramba Pariza.

V kacih šestih ali osmih dnevih utegne pruska armada pred Parizom stati. Francoze bodo glavno

svoje mesto branili in določila se bode tu osoda francoske dežele. Ali se bode moglo držati ali ne, na to vprašanje se različno odgovarja. Nemške novine skoro enoglasno govoré, da ne, drugi narobe. O pripravah za brambo se iz Pariza piše 2. sept. v „Pol.“:

„Noč in dan se dela na utrjevanji. V malo dneh bodo ta dela dokončana. Tudi težavni posel, preskrbljenje živeža za en milijon in 800.000 prebivalcev, je že premagan. Poseben odbor je že pred 14 dnevi imel za to skrbeti. Denes se misli, da je za vse pariško prebivalstvo na tri meseca živeža pripravljenega. Ministerstvo je naročilo mesarjem, kterih je v Parizu 1250, naj nakupijo kolikor mogoče blaga. Razen tega pak so nagnali 100.000 volov in 500.000 ovac v mesto in tudi poklaje za to živino preskrbeli. — Vsak pek mora že takoj vselej za 15 dni za naprej moke založene imeti. Ministerstvo je nakupilo še posebej v magazine veliko množino moke, sočivja itd. Soli, cukra in kave je 3 mesece dovolj. Vina in žganja za 6 mesecev.

Na trdnjavah je baje 2500 do 3000 kanonov in streliva dovolj. To pa ni gotovo, če je zvedenih ljudi pri tem orožju dovolj, in ti so gotovo najpotrebnejši.“ —

Nek Hrvat, ki je stalen dopisnik „Zatočnikov“ iz Pariza, piše 31. avgusta torej še pred razglasenjem republike, o Francozih:

„Dobrovoljcev ne manjka, možki so prijeli za orožje, ali videti bode treba, kako se bodo proti sovražniku držali. Denašnji Francozi niso Francozi Daltonovi.“ Ako je res takisto, potem žalostno za deželo. Tudi ta dopisnik potruje, da je za živež preskrbljeno za tri meseca ter da brambovi dan na dan prihajajo v mesto, posebno kmetje iz bližnje in daljne okolice, ki vse svoje blago v Pariz seboj pripeljavajo.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

(7. seja. Adresna debata. [Konec.]

Dr. Kosta: V adresi izrekamo svoj program, ki se je tolikrat iz one strani zahteval, program, ki ni nikakor teman, v njem je vse.

Načela našega programa in bistvo je isto, kakor l. 1848. Ne treba nas opominjati na avstrijsko čutje (kakor sta rekla gg. Konrad in Kaltenegger), ker se temu čutju še nikdar nismo izneverili in smo vsigdar razprostirali le avstrijsko zastavo. (Dobro.) Mi želimo mogočno Avstrijo, da se ohrani narodnost vsakega naroda, da pridržimo našo vero, vero naših očetov ter da se vsi Slovenci zedinijo. Razloček med denašnjim programom in l. 1848 bi bile le delegacije, katerih pa mi nismo krivi. Rusicizma nam ne more nihče očitati, batí se je le Pangernizma od Adrije do Balte, kateri ima tudi med nami mnogo prvržencev celo v Ljubljani, kjer se nabirajo novci za nemške vojake ne iz domoljubja nego zbog demonstracije. (Dobro, dobro.)

V svojej adresi poudarjamo federalizem in svobodo. Skupne zadeve naj se izvršujejo po delegacijah, kar ni skupnega, naj se prepušča deželnim zborom. Čestnega imena Avstrija ni več, ampak naša država se imenuje sedaj skoraj brezimno „österreichisch-ungarsche Monarchie“. Ravno zadnje volitve so dale dokaz, da ni en narod ne priznava sedanje ustave, ampak te volitve so živi protest narodov proti ustavi.

Kar se tiče konkordata, obžalujemo, da se je postava sklenena ne dve strani, razdrila enostransko.

O šolskih postavah smo že govorili, in da bi se na Dunaji delale za vse dežele, ni mogoče in gotovo tudi ne dobro.

Zagotovljaj, da će tudi vlada deželnih zbor razpusti, vendar ostanejo naše težnje nepremenjene in priporoča nasprotni stranki pristopiti adresi, — ker bomo potem delali vsi na en cilj in konec. (Dobro.)

Dr. Razlag s znanim čistim simpatičnim organom govori potem blizu tako: Treba je pri nas porazumlenja, pa da-si več let na to delamo, je vendar vse zastonj. Odkar je država razcepljena na dvoje, kažejo se centrifugalne moči, pa na med Slovenci, nego na nasprotni strani, kjer se koketira s Prusijo in njenim cesarizmom. (Dobro, dobro.)

Naš narod ima pravico do živobitja in razvoja, če se nam tudi očita, da smo mali narod. Pa nas je vendar $1\frac{1}{2}$ milijon in se naslanjam na 16 milijonov sorodnih bratov. Pa razdeljeni smo na kose, srce je sicer zdravo, a udje so bolni, kar je nevarno, treba tedaj vse ojačiti, združiti. In če bi se zedinila Slovenija, bi bili gotovo na boljem nego sedaj, in to tudi v gmotnem oziru. Sedaj imamo 5 namestništv z vsem aparatom, potem bi eno zadostilo, tedaj bomo kaj privarvali. Imamo mnogo okrajnih glavarstev. Ko se občine ojačijo, nam tudi glavarstev več ne bo treba, ampak občine prevzemó dotični delokrog. Sedaj imamo 2 nadsodniji v Trstu in Gradcu, potem samo eno v Ljubljani, kar bi bilo gotovo ljubljanskemu mestu na veliko korist. V tej zahtevi, za eno samo nadsodnijo za celo Slovensko bi nas moral podpirati celo nasprotna stranka, če ji je mali korist dežele in mesta. (Dobro, dobro.)

Kar se tiče šole, se nam očita, da nimamo učnih moči in knjig. Pa ravno v zadnjih Novicah so navedeni učitelji zmožni slovenskega jezika, 128 jih je — pozneje sem jih zvedel še 12 — tedaj vklj. 140, ki bi gotovo zadostovali za vse naše šole, in če bi se naročilo, bi bile tudi v enem letu vse potrebne knjige gotove.

Mesto graškega vseučilišča naj se napravi vseučilišče v Ljubljani. Pa kakor bi bilo to potrebno, deželi in mestu na korist, govorijo in glasujejo ravno zastopniki ljubljanskega mesta proti vseučilišču v Ljubljani. (Dobro.)

Da je zedinjena Slovenija potrebna, je že iz tega razvidno, ker smo od l. 1866 na meji proti Lahom. Združeni in konsolidirani bomo lagje branili svoja tla, kakor so nekdaj naši bramecovi zadržavali francosko vojsko. Braniti je treba Adrijo, da se ne bodo Prusi, Lahi in Mažari na naših tleh tepli za njo. (Dobro.)

Navaja potem Fischhoff-a, da naj se enake dežele združijo, da bode naše cesarstvo monarhična Švica in obžaluje, da nam mož, ki je ravnokar od tam prišel, še ni razložil tamošnjih zadev, ter nas podučil. (Dobro, veselost, Kljunov Cene sramožljivo zakriva obraz.) Avstriji treba zedinjene Slovenije. (Dobro.)

Dr. Kaltenegger skuša kot pravi vitez rešiti ustavo, replicira Zarniku, Kostatu in Razlagu, ter pravi, da je nabiranje za ranjene Nemce le izvor občne človeškega čutja (zakaj pa za Francoze ne nabirati gospodine vitez, he?) ne pa demonstracija in da je bil izrek „deutsch bis zur Adria“ le bolj grozenje, ne pa resnica.

Dr. Bleiweis: Trdi se od nasprotni strani, da so Napoleonove ideje o narodnem principu zbudile misel zedinjene Slovenije. Če bi bilo to res, potem bi morali

mi Slovenci Napoleona, če ga Francozi spodé, vzeti iz hvaležnosti v goste. (Dobro, veselost.) Ta misel spada v l. 1848, ko še Napoleon ni bil na prestolu. - Meseca aprila 1848 sem bil z deputacijo pri presvitlom nadvojvodu Jóanu, kjer sem začovarjal zedinjeno Slovenijo. Nadvojvoda mi je rekel: Prav imate, koristno bo to. Ali pa želijo to tudi štajarski in koroški Slovenci? Na to takrat še nisem mogel odgovoriti, denes bi pač lehko odgovoril. V Bahovem času omolknili so se veča vsi glasi. Pri zasedanji l. 1861 takrat sem jaz sledče gledé nekranjskih Slovencev govoril, se večjidel nemški govorili. (Veselost) — bere svoj govor — in vprašal: „Ob es ihnen wohl ergehen wird“, in moje takratno slutje je dan denes potrjeno, da se jim namreč slabo godi.

Dalje omenja peticije, z 20.000 podpisimi, taborov v zadnjih dveh letih — to vse kaže občno željo po Sloveniji. (Dobro!) Da do sedaj nismo stavili rezolucije, odgovarjam prijatljom našim — ki so nas mnogo ščipali — je vzrok, ker smo hoteli Slovenijo obdržati neoskrunjeno. (Dobro!) Do sedaj ni bilo ugodne prilike. Večina državnega zpora je po Beustu imela geslo Slovane pritisniti ob zid. Kaj bi bilo pričakovati od Giskre in enacih mož? Denes je drugi čas, presvitli cesar sam nas je sklical, da zborujemo, treba tedaj povestati v imenu vsega slovenskega naroda vse zahteve. (Dobro!)

Konča z znanimi besedami Koseskega:

Hrast se omaja in hrib, zvestoba Slovencev ne gane. (Dobro!)

Dr. Zarnik potem replicira Kaltenegger-ju zlasti zarad njegovega izreka, da je ustava „naturnotwendig“, da mi te potrebe ne razvidimo, in da će se Kalteneggerju tako zdi, je to pač poseben „gusto“. (Dobro, veselost.) Dokaže potem še oportunstvo Ogrom nasproti.

Dežman potem trdi, da to ni res, kar je dr. Zarnik (kteri mu posebno predsednik, odkar mu ni dovolil više plače) pravil o sevniškem mostu, ter da je on kot mestni zastopnik proti vseučilišču v Ljubljani le „im interes der wahrung der ehre der Slovenen“ (smeh in krohot), da je vseučilišče nemogoče.

Dr. Zarnik se poziva zarad sevniškega mosta na dr. Vošnjaka, Hermana, Lenčeka, ki so gotovo popolnoma zanesljivi, ter pravi, da nas je vlada z graškim vseučiliščem le hotela voditi za nos. (Dobro.) Našim učiteljem bi se plačevalo le 1200 gld. na leto in bi še pravice do izpitov ne imeli, bili bi le postrešček nemških profesorjev. (Dobro.) Vlada nam je s tem le vrgla kost, ktero je g. Dežman srečno pobral. (Veselost.) Pod tacimi pogoji ne bo nihče stolice prevzel. Izvrstnih juristov se nam pa ne manjka, Gostiša v Zagrebu, Kranjec na Erdeljskem — (kjer ima na leto 3000 gld., bo li za 1200 gld. šel v Gradec?) Ribič, Gršak itd., le pogoje dobre stavite. (Dobro.)

Sklene se potem konec debate, Kalteneggerjev predlog se pri glasovanju po imenih zavrže — nasprotna stranka po Kalteneggerji naznani, da ne bode volila.

Volijo se potem znani poslanci v državnemu zboru in se med malim pričkanjem že še to zanimivo prigodi, da je predsednik pri glasovanju dekana Tomana preskočil, in je ta, ko je bilo glasovanje pri kraji vstal: „prosim še mene“. — Resultat povsod enak, 22 glasov.

Kranjske gimnazije pa národná ravnopravnost, vladna pristranost pa nemškatarske namere.

La statistique est aussi la science raisonnée de faits.

(Dalje.)

Da bi pa te razmere obeh kranjskih gimnazij lož med seboj primerjali, naj jih sledeča pregleda kažeta v ozirnih številah, po odstotkih (%). Drugo predalce se ne ozira na vse odhodnike, ampak le na očitne osmošolce, tako da se ozira na prvega in tretjega in na brezozirna števila zadnjih kazal hitro previdi, koliko zunanjih ali neočitnih odhodnikov je zrelostno preskušno opravilo.

Ljubljanska gimnazija.

Leta	Od VIII šolcev		Od vseh odhodnikov	
	zamaturopoglasilo	potrjenih	potrjenih	z odliko (E)
	po	odstotkih	%	
1850	74	60	87	19?
1851	66	43	100	23
1852	49	34	73	17
1853	50	37	100	20
1854	52	40	94	26
1855	59	54	95	13
1856	75	75	100	19
1857	77	66	90	15
1858	85	74	96	33
1859	78	65	100	40
1860	86	96	93	25
1861	100	86	97	28
1862	93	76	85	20
1863	89	74	93	27
1864	90	69	96	13
1865	100	95	97	16
1866	100	79	92	14
1867	103	87	91	24
1868	105	100	97	33
1869	100	80	86	15.7
1870	91			

Novomeška gimnazija.

1855	25	25	100	—
1856	71	71	100	20
1857	100	85	85	—
1858	62	62	100	25
1859	44	44	100	25
1860	61	61	100	25
1861	80	60	100	33
1862	87	75	100	33
1863	83	81	100	46
1864	100	80	75	5
1865	100	85	100	28
1866	100	100	100	28
1867	100	89	100	37
1868	100	88	80	20
1869	95	84	89	28.5

Veseli občni napredek se tako očitno kaže, da bi bilo odveč k posameznim letom opombe staviti. Rekel sem, da se od leta 1860 naprej osmošolci bolj pogosto za maturo oglašajo; številna lestvica kaže, kako je to število odhodnikov leto za letom naraščalo. V posrednjih številih se jih je oglasilo:

do leta 1860; od l. 1861—1869, z l. 1870 v Ljubljani . . . 68 % 98 % . . . 91 %
, Novem. 60 % 95 %

Enake razmere se kažejo, če v večletnih dobah primerjamo osmošolce, ki so zrelostno preskušno srečno prestali s številom vseh osmošolcev. Tako jih je od vseh osmošolcev v posrednji razmeri naredilo preskušno :

do l. 1860; od 1861—1868; od 1861—1869 v Ljubljani po 56 % 83 % 82 %
, Novem. 58 % 82 % 82 %

V zadnji dobi je tedaj preskušno z dobrim vspehom napravilo več kot štiri petin vseh učencev osmege razreda, ko jo je popred le nekaj črez polovico naredilo. Razloček med tem dobamama znaša 41%. Ker v zadnji dobi s sprašanci gotovo niso bolj milo ravnali, dotični številni napredek priča, da je popred bilo dosti lenuhov pa mnogo mrzlih osmošolcev, ki se kijubu njihovim zmožnostim za zrelostno preskušno še zmenili niso. Celo za čast niso marali, ki jo bi bili občinstvu in svojim sošolcem s preskušno skazali, če so prav vedeli, da jih v bogoslovnicu tudi brez nje vzamejo. Zato se čudim, da so tudi zadnjih deset let kljub omenjeni škofovski določbi marsikterega brez zrelostne preskušne v duhovšnico vzamelji! Kake prednosti pa imajo ti nepreskušeni osebni ljubljenčekti in priporočani? —

Dijaki opravijo preskušno zrelosti ali srečno ali nesrečno. Kteri so bili pri njej nesrečni, pravimo, da jih niso potrdili (da so jih zavrnili.) Oni — potrjeni — jo pa naredé ali z odliko (E, izvrstno) ali pa le z dobrim (I) vspehom. Če se oziramo na število dijakov, ki so preskušno srečno naredili in na one, ki so jo delali, se dotični številni lestvici leto za letom ne dajo lehko med seboj primerjati. Ta razmera je najslabejša bila v Ljubljani l. 1852 namreč 73 na 100
v Novem mestu l. 1864 70 100

Moral bi osebne in druge razmere natanko poznati, da bi se dele pojasniti. Največ vpljiva pa je blizu na to imelo število neočitnih odhodnikov. Te zunanje izpršence pri vsakej gimnaziji po pravici in po postavi navadno bolj trdo poprijemajo, ker jih drugače (iz par prašanj) nikakor ne morejo presoditi. Navadno so ti tudi jako puhle glave ali vsaj premalo izučeni; ni se tedaj čuditi, če jih preskušajo razmerno več slabo opravi kot med očitnimi učenci.

Na prvi pogled se tudi zapazi, da v Ljubljani od tistega časa, ko jih vsled rečene škofove določbe brez mature v duhovšnico več ne jemljo, niso nikoli vsi bili potrjeni, ki so zrelostno preskušno delali. Pre l. 1860 se je to pri malih povečem izbrani množici, ki se je preskušnje udeležila, večkrat zgodilo. V Novem mestu se pa ta jako ugodna razmera tudi posled večkrat nahaja. V posrednjih številih pride do 1860. l. drugo k drugemu:

v Ljubljani po 93.5 % (na 11 let)

, Novem. 97.5 % (. 6)

Od leta 1860—1868: od 1860—1869:

v Ljubljani po 93.5 % 92% /s %

, Novem. 94.5 % 94 %

Če za 10 let skupej primerimo posrednji števili, tako pride od l. 1855—1865

v Ljubljani po 94.5 %

v Novem. 96 %

Za zadnja leta (od 1865—1869) v Ljubljani po 92.6 %, v Novem mestu po 94 %.

Od kar se na kranjskih gimnazijah zrelostna preskušnja opravlja, jo je naredilo od 1850—1868 v Ljubljani po 93 % (za 14 let pa 94 %) od 1855—1868 v Novem. 95.5 % (14 let skup).

Ker se je zadnje šolsko leto izpršanim odhodnikom nekaj bolj trdo godilo, pride od 1850—1869 v Ljubljani po 92.7 %

1855—1869 v Novem. 95 %

V Ljubljani so zlasti prva leta bila znamenja jako neugodna in ed sabo naskrižna, tako da prvih pet let (od 1850—1854) počez pride le po 90 % vseh odhodnikov, ki so preskušno zrelosti srečno naredili. Jako slaba razmera!

Še celo triletna doba se ne kaže ravno v lepem razmerji, če jej primerjamo druge dežele. Na 100 pršanih dijakov je bilo

na Kranjskem 93 zrelih, 7 nezrelih

" Koroškem 98 2 "

" Gorenj. Avstrijskem 97 3 "

" Štajerskem 97 3 "

" Primorskem 96 4 "

" Českem 95 5 "

" Tirolskem 95 5 "

itd. Le malo avstrijskih dežel je bilo še pod Kranjsko v mestenih.

Od leta 1862—1867 je bil osmi razred (z ozirom na pregledano 20letno dobo) najbolj obiskovan; oziroma se jih je tudi največ oglašilo k zrelostni preskušnji.

Opravili so jo po sledeči razmeri; na 100 pršancev je bilo

v Ljubljani 94 zrelih, 6 nezrelih

v Novem mestu 93 7

v Celji 100 0

v Celovcu 98 2

v Gradcu 96 4

Dopisi.

Iz Ljubljane. [Izv. dop.] Med mnogimi šibami, ktere nam privoščita vlada in nemškutarji, so tudi tu kajšni vojaki, ktere ljudski humor po ozkih hlačah imenuje „špičkarje“. Ti vojaki o lastnini in imetji nimajo popolnoma jasnih pojmov, zato jih je v trdej noči videti na Rožniku krompir kopati, pri Tomačevem kaj druzega nabirati, ženske napadati in tacih ljubezni vosti več.

Ker so na Poljanah pretekle dni tudi enako hoteli postopati, so jih fantje napodili in enega prav dobro naklepali. Drugi večer jih pride zopet cela drhal, in je dolgo časa razbijala, razsajala in mnogo škode vzročila. Ko je prišla potem patrola našega polka, se sprva niso hoteli vdati, ko so pa videli, da se puške bašejo, so se vendar — bilo jih je nad 40 — vdali. — Če se v tej zadevi kmalu kaj ne prenaredi, bo moral vsak sam svoje živenje in imenje braniti. — Sicer velja pregovor „de mortuis nil nisi bene“, ker je pa „Tagblatt“ rajnega Heimana tako hvalil in ga tako rekoč stavljal v izgled, ga moramo opomniti, da je še nekaj pozabil, to namreč: da je bil Heiman v zaporu zaradi goljufne kride. — V včerajšnjem listu se je „Tagblatt“ zopet iznebil čudne logike, piše namreč: „die Vorliebe jedoch für das falsche Papiergegeld zog ihn (Prelesnik) wieder in seine Heimat“. O Dežman!

Včeraj se je slovesno odgrnil znani kip matere božje na trgu pri sv. Jakobu. Delo prezgodaj umrlega kamnoseka Tomana je prav lepo, kakor tudi železna ograja, manj zadovoljijo pa v Monakovem vlike podobe. Na vsak način je znamanje kinč trgu, saj pa stane tudi 15000 gld. Želeli bi, da bi se enaka darežljivost manifestirala kedaj na Kranjskem in zlasti v Ljubljani pri národnih namenih.

Iz Maribora. [Izv. dop.] Vprašanje avstrijske ustawe prihaja klubu vsemu vojskinemu kriku vedno z nova na dnevni red, in bolj nego kedaj čutimo v našej državi svojo notranjo nerednost in slabost. Pošiljanje poslancev v državni zbor sicer, pri denašnjih okolščinah, ni več dvoumljivo, ali dvoumljivi so nasledki tega zborovanja, ako zopet českih poslancev v njem ne bode. Nam je vselej bilo in še je, bolj nego kedaj, za obstanek Avstrije in čem bolj mogoče, krepke, neodvisne, samosveste Avstrije, ali v očigled novejšim prikaznim nas čem dalje tem tudi veči strah za njo sprehaja. To je resnično in nad vso dvombo: brez vklupnega parlamentarnega življenja, brez nekake parlamentarne centralizacije ona ni mogoča. Delegacije nikakor niso pravi parlament, kajti se v njih samo od obeh strani glasuje, nikakor pa ne razgovarja, in edina dinastična zveza, kakoršna je od Karla VI. do 1. 1848 in po prenehih še do zdaj monarhijo vezala, je za bodoče čase preslab. To so tudi nasprotniki centralizma in absolutizma ministerskega dobro providedi, in so v različnih deželnih zborih, kakor v gališkem, dalmatinskom, kranjskem, goriškem, vorarlberškem, tržaškem, in deloma tudi v inškem in gradškem dobro razumeli. V imenovanih zborih so povzod v državni zbor volili, če ravno pod različnimi protesti in obrambami; v edinem českem zboru stvar še ni rešena in pa v tirolskem. —

Naj so želje po pravem avstrijskem, občnem, celo državo obsegajočem parlamentu še tako žive; kakor stvari danes stojé, o takem zboru ni zdaj ni misliti. Država naša je v dualizem do grla pogrenila, in le s časoma se dá morebiti tak parlament zbrati. — Zato mi Slovenci s trepetajočim srcem gledamo na korake naših bratov Čehov. Brez njih je državni zbor ravno tako slab kakor do zdaj, pa brez Nemcov bi delegacije bile še slabše, brez Nemcov Avstrija še bolj nemogoča. — Ako se na Tirolce ozremo, ki so Čehom volitev v drž. zbor nasvetovali, in na že dovršene volitve v državni zbor, teda si ne moremo kaj, da ne bi tudi mi českemu zboru na srce polagali, naj oni danega ustavnega pota ne zapuste, in naj raji na podlagi tega naprej zidajo. Državna dva zabora v monarhiji in samostalnost pojedinih dežel in kraljestev je stvar mogoča; takovšen federalizem, kakoršen vlada na Švicarskem in v zedinjenih državah amerikanskih,

samó da z dvema občnima parlamentoma, po naravnih volitvah v nju in pri samostalnosti pojedinih držav je tudi pri nas mogoč. Včasih, in to se mnogokrat na svetu zgodi, mora se stará pravica novej sili umekniti; sicer pa se vse na kose prekopice, cesar Bog ne daj!

Iz Celja. 7. sept. [Izv. dop.] Že večkrat je „Slov. Nar.“ poročal o ubogi pasterki slovenščini v tukajšnji gimnaziji, a naj dostavim jaz še to, kak učinek ima to pri dijakih. Vsled silno slabega poduka zaostaja jih večina jako daleč v gramatikalnem znanstvu lastnega jezika, kakor sploh tožijo dijaki. Da, preteko leta, po dve, tri pa še po štiri, da pri večini ni zapaziti nikakega napredka. Pri dijakih pa tega navadno niti ni, da bi se učili zasebno, kar se zamudi v šoli. Vsaj jih mnogo zapusti gimnazijo, ki niso nikakor zmožni, niti pravilno pisati. Takisto preteče dijakom čas gimnazijskih naukov, ta zlati čas, kjer je malo ne pri vseh zadržal čas učiti se materinega jezika. In če pozneje razvidi kdo teh, da niti prav zmožen ni slovenščine, nima veselja ni do materinega jezika, še manj pa da bi na znanstvenem polju pomagal kaj svoji domovini. Iz tega izhaja pri naših sinovih pozneje tako medluštvo, tolika mlačnost. To pa niti ne more biti drugače, če imajo dijaki take učitelje, ki s am niso zmožni slovenščine. V prvem tečaji preteklega šolskega leta so imeli, kakor nam tožijo slabega učitelja, a tolažili so se, da dobe vsaj v drugem tečaji boljšega g. Kermavnerja, a — prevarili so se in dobili neizpršanca g. P., ki je, kakor pravijo še dvakrat slabši, nego je bil oni v prvem tečaji, učitelja, ki nikakor ni sposoben za predavanje v slovenščini. Kajti to ne kaže nikako zmožnosti, če denes oporeka in pobija to, kar je oni dan razkladal in trdil. Da, imamo ob enem od mnoga dijakov zagotovila, da se ves drugi tečaj niso ni trohice naučili v šoli. Da bodo ubogi dijaki tudi prihodno leto imeli lih tega slabega učitelja, za to bo pa že nemškutar g. ravnatelj skrbel.

To jest faktum! — vse! Potlej pa poreči g. Kübeck, da se slovenščina dovolj uči! Slovenščine zmožne profesorje je liberalni absolutizem razkropil v druge dežele, — mi imamo pa šupeljake.

Iz Postojne. 5. sept. [Izv. dop.] Včerajšnja veselica, kjer je naša čitalnica napravila združena s sokolsko poddržnico, obnesla se je zarad neugodnega vremena jako slabo, kajti bila je pod prostim nebom. Menda osnovatelji niso sprevideli, da je o tacem času posebno pri nas vreme jako spremenljivo in da naenkrat nenadoma nastane deževje, če tudi pred eno uro solnce prijazno še sije. Škoda je le za željno pričakovano igro „Kdo ve čemu je to dobro“, katera je morala zarad dežja kakor tudi zavolj preglasnega vršanja prestati; škoda, ker so igrale najboljše moči naših diletantov, najtežji naloge bile so v rokah dobroznane izvrstne igralki gospodične R., ki se je že pri nastopu s svojo ljubeznivostjo prikupila. Želeti bi bilo, da bi se ta igra v čitalnici še enkrat predstavljal, ker se iz vsega razvidi, da bi vsacemu jako dopala in ker v čitalnico vendar ne pridejo ljudje, kterim se vhod na vrt brez sile in surovosti skoraj ubraniti ne more.

Politični razgled.

Z bojišča se „Politiki“ telegrafira iz Monakova 7. sept. Iz glavnega kvartirja se poroča, da je cela armada na maršu proti Parizu. — Prve straže ki je že pri Laon-u, da so francoske vasi in kraji povsod ljudi prazni, ter je vse pohegnilo. — Število francoskih prostovoljcev pri Mühlhausnu (na južnem Renu torej Prusom za hrbtom) se zelo množi, ker kmetje prostovoljno pristopajo. — Iz Stuttgart-a se istemu listu telegrafira: Bitve pri Sedanu so bile še bolj krvave nego ona pri Wörtu. Povsod se je napadal z bajonetom, vsaka vas, vsaka meja kjer so Francoze stali in se junaško branili, se je morala z večjo močjo jemati. Regimenti, ki so imeli napadati Francoze so strašno mož izgubili v ognji. Do zdaj Nemci vedo za 45.000 svojih mrtvih, ranjenih in nenajdenih. — Po pariških (nezanesljivih) virih so oblegani Strasburžani

iz mesta planili na nemške oblegovalce in jih pobili 8 do 10.000. — O Napoleonu, ki ga zdaj Prusi imajo, se poroča iz Luksemburga od sedanskih beguncov povedana novost, da bi bil lehko ušel, ko bi bil hotel. Torej najbrž ni šlo prav po poštenem potu, da je Mac-Mahonova armada izdana.

Čehi se ne bodo ni najmenj podali, kakor je videti. Njih list „Politik“ piše 7. sept. jako odločno. Kaže kako je notranje gnjila Napoleonova Francoska sramotno propadla, daje svarilo Avstriji ter jej kliče, naj se iz tega dogodjaja uči. Potem pravi, da je pravo središče vse Cislajtanije Česko kraljestvo, brez katerga se nič ne more delati. Ker ni to kraljestvo zadovoljeno, stoji Avstrija onemogla nasproti odločilnim evropskim dogodkom, ki se ravno zdaj vrše. Ker Čehom ni vse eno, kako bode s Cislajtanijo, zato so slednji obrok za sporazumljene postavili in šli v nepostavni deželnih zbor. Česka je prva sila v Cislajtaniji, to so tudi na Dunaji razumeli, ter državni zbor na 15. sept. odložili. Pokazalo se bo v tem času, ako hočejo na Dunaji česke tirjatve slišati. Če ne, potem bodo težki, težki nastopki; potem zmaga stranka med deklaranti, ki noče ničesa slišati o porazumljevanji. To dobriga za Cislajtanijo gotovo ne prinese. — Po vsem tem kliče „Pol.“ dunajski vladi, da je dana poslednja ponudba, „ultimatum“, naj izbere kar hoče.

Dunajske novine prinašajo besede adrese včine českega deželnega zobra. Čehi in žnjimi veliki posestniki se v tej adresi postavljajo popolnoma na stališče znane česke deklaracije. Oni tirjajo popolno samostojnost českega kraljestva, ki ima samo o sebi določiti. Ako cesar to pravo prizna, potem so pripravljeni v dogovor stopiti s postavnimi poslanci drugih dežel, kako naj se razmere s celo državo uravnavajo, da bode močna. Deželnega zobra po sedanji se stavni ne priznajo za postavnega, isto tako državnega zobra ne. — Glede na zdanje evropske razmere so za zdaj pripravljeni v delegacije voliti, a le na ravnost iz deželnega zobra. — Ob enem z adreso pošiljajo cesarju obširno spomenico, ki dokaže, da so njih tirjatve na podlogi prava in pravice. — Čehov torej v državnem zboru ne bode. Ali bode ta vse eno zbral se ali ne? Ali se bode na česke tirjatve obzirjemalo? — Vse to se skaže v nekterih dneh.

Okrožnica francoskega republikanskega ministra zunanjih zadev Jules Favra od 6. sept. pravi da je Favre prej odločno branil politiko miru ter da je Nemčiji prosto voljo v uravnavanju njene osode puščati hotel. Opominja dalje, da je kralj pruski izrekel, ka se ne bojuje proti Francoski, nego proti dinastiji Napoleonovi. Napoleon je padel, svobodna Francoska se vzdiguje. „Hoče-li pruski kralj nečastno vojno dalje tirati? Svobodno mu je, odgovornost pred svetom in pred zgodovino na se prevzeti; ako je to izposozljjanje, sprejemamo ga. Mi ne bomo ni péd zemlje niti enega kámena od naših trdnjav odstopili. Sramoten mir bi pomenil le vojno za življenje in smrt, in bi malo časa trpel. Naša korist je korist Evrope. A če ostanemo tudi sami, ne bomo se udali. Mi imamo pogumno armando, dobro preskrbljena utrjena mesta, posebno pa 300.000 bojnikov, ki bodo do zadnjega moža stali. Za trdujavami so obsipi, za obsipi barikade. Pariz se le hko tri meseca drži in zmaga; ako pade, pripravljena je francoska dežela, da ga maščuje. To naj Evropa vé. Mi nismo za drug, vladne oblasti v roko vzeli. In niti eno minuto bi je ne obdržali, ko bi ne znali, da se ljudstvo v Parizu in po vsem Francoskem udeležuje naših sklepov. Mi hočemo mir, a če ta osodna vojna nadaljuje, bodemo do zadnjega svojo dolžnost storili in jaz imam zaupanje da pravična reč zmaga.“

Razglas ministerstva v uradnem francoskem listu se obrača na francosko armado in pravi: Da se narod reši, treba je, da je samo od sebe odvisen. Revolucija je nepremagljiva, vaše junaštvo brez primero. Mi smo vladna narodna brambe. — Imenovani so novi prefekti; štampelj za časopise je odpravljen, diplomični poslanci francoski na Dunaji, v Petrogradu in Londonu poklicani od svojih mest. Zadržanje Rusije nasproti vojni opazujejo poseb-

no zdaj prijatelji in nasprotniki njeni. Rusko časopisje zdaj, ko je Napoleon padel, soglasno simpatizira s Francozi. Temu se tudi vlada ne more ustavljati; to sodimo iz telegrama, ki poroča, da ruska vlada izreka oficijelno: „Rusija je pripravljena pomagati tistim vladam, ki hočejo stalen mir narediti. Vendar ne bode trpela nobene zavire, ki bi se stavila njej nasproti, kader bi dejansko hotela dela začeti.“ — Ako bi torej Prusi hoteli premagano Francosko preveč poteptati, verjetno je, da bo Rusija svoj težek meč na vago vrgla. V tem zmislu se tudi iz Petrograda piše českim „Narodnim Listom.“ Ta dopisnik pravi, da so na Ruskem narod in vladni krogi enih misli: ne dopuščati, da bi se od Francoske kaj zemlje odtrgalo. Ko se bode mir delal, bode Rusija govorila. V zadnjem času se naglo orožuje, vojska se dopolnjuje na vojno mero, in sklicano je mnogo reserve. Finlandska trdnjava Vyborg se utrjuje, kakor bi čakala obeganja, enako tudi vse ruske zapadne trdnjave. Počasi pomicajo se vojska k granicam pruskim.

Iz Italije se je poročalo, da je general Cadorna že mejo papeževega oblastja prestopil. Do zdaj se to ni potrdilo; narobe pravi oficijelni telegram, da vlada misli sama to oblastje varovati in red obraniti. — Ljudstvo pa, posebno republikanci silno pritiskajo, naj se Italija polasti Rima. Po Rimskem in drugod se zaradi tega kažejo resni upori. Prav verjetno je, da se vlada temu pritiskanju ne bode mogla ustavljati, sosebno ker je od francoske republikanske vlade razvezana septembarska konvencija od 1. 1864, po kateri je bilo določeno, da je stolno mesto Italije Florenta, in da Italija Rima ne sme polastiti se.

Vlada amerikanskih zedinjenih držav je, kakor francoske republike uradni list poroča, po svojem poslancu priznalna francosko republiko. Pismo tega poslanca pravi: „Ljudstvo in vlada amerikanskih zedinjenih držav je z navdušenjem zaslila razglasitev te republike.“ Pismo spominja dalje starega prijateljstva zedinjenih držav.

Razne stvari.

* (Hrvatsko društvo sv. Jeronima), katero ima tak namen kakor naša družba sv. Mohora, je imelo glavno skupščino 22 avg. Iz poročila je razvidno, da je društvo napredovalo. Od zadnje skupščine je pristopilo 550 udov ter jih ima društvo zdaj čez 1300. V primeri s številom udov našega društva sv. Mohorja, in glede na to, da imajo Hrvati narodne šole in jih ne tare germanizem, smo mi Slovenci kar se tiče omike prostega naroda pred Hrvati, katerim želimo, da nas kmalu prekose. — Glavnica društva iznaša 16.000 gld.

* (Oklic Matičnega odbora.) Matičnega opravilnega reda 16. §. d) se glasi tako-le: „Odboru je posebna dolžnost skrbeti, da vsak ud dobí diplomo o sprejemu, ako je želj in hoče Matici povrniti stroške, ktere naznani odbor.“ — Znano je, da je blagi, prečrno umrli g. dr. Lovro Toman sam preskrbel prekrasne diplome in Matici podaril vse tri plošče, v ktere je vrezana. — Da odbor izvle, koliko iztiskov mu je naročiti, zato razglaša ta-le poziv: Kdor izmed Matičnih udov želi prejeti diplomo, naj se ali neposredno ali po poverjeniku kmalu oglaši pri tajniku, ktemu naj določno napiše natančen naslov, kteri želi, da se vpisuje v diplomo ter mu za vse Matične stroške priloži petdeset krajarjev. Iz odbora Matice slovenske v Ljubljani 5. septembra 1870.

* (Germanizacija). Iz Središča se „Gospodarju“ piše o tamošnji ljudski šoli: O vseh predmetih ne morem obširno povedati, vendar mislim čast. bralcem zadostiti, ako povem, kako se je v šali „sprahler“ ločilo. Okrajni šolski ogleda napoveduje otrokom (se ve da na prošnjo učitelja) nemški stavek. Ko je ogleda dokončal, prestavlja učitelj z otroci stavel od besede do besede v slovensko. Ker se je pa v prestavi dosti pogreškov nahajalo, reče eden poslušalec (učitelj), da se ta stavek od besede do besede prestaviti ne da, in s pomočjo tega se je v razumljivo slovenščino prestavil.

Zdaj pa pride „sprahler“, žin rodoljubni učitelj D-č stavi vprašanja vse v nemškem jeziku. Otroci so tudi nemško odgovarjali „abändrali“ in „abvandali“ in poslušavci so se čudili nad učiteljem, kjer je otrokom toliko „sprahler“ v glavo zabil. Okrajnemu šolskemu ogledu se to čudno zdi ter reče D-ču, naj slovensko izpravi. Poslušajte Slovenci kaj ta odgovori: Ich habe meistens teic nicht slovenisch. Tako je govoril med Slovenci v slovenski šoli!

* (Celjski Prusij.) Da se je v staroslovenskem mestu Celji vgnezdil prusko-nemški duh, to smo imeli že tačas konstatirati, ko so se bilil „ustavoverci“ v klošterski vrt pred Slovenci zaprli in nemškanje uganjali pod znano prusko zastavo. Zdaj so to v

novič pokazali. Po oglih so nabiti plakati, ki vabijo na neko „liedertafel“ za nemške vojake. — Avstrija je kakor znano — menda tudi c. k. okr. glavarju celšemu znano — neutralna. Kdor se za Prusijo navdušuje, ta ni Avstrijec, če je tudi celjski c. k. birokrat. — Ko so Slovanja hoteli nabirati za ranjene in območane avstrijske Bokelje, vlada ni dovolila.

Dunajska borsa 9. septembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	56 fl. 25 kr.
Srebro	128 " 25 "
Napol	9 " 91 "

Kaj tacega pa še ni bilo!

Pozor! Varujte se!

Pribrenčal je

v koledarjevi obleki.

Obleka je sešita iz 80 strani in jako pisana, ker ima na sebi zeló lepo narisanih še čez 20 podob.

„Čemu tako draga obleka?“ bo morda kdaj pršal.

Draga? Nikdar ne, temveč najcenejša roba je, kar se je dobi enako lepe in krasne v „Sloveniji“, kajti — čujte!! — mrčes s kožo in kocinami, in obleko za Vas zato, ker ste Vi in ker se že nekaj časa poznamo, velja — prosim posluh!

le 30 krajarjev ali tri desetise,

(s poštnino vred 36 kr.)

tedaj še manj ko bokal dobrega vina. In vendar se boste smejali vsaj za deset grošev!

Tedaj le po njem, dokler ga je še kaj! Nemčurji in liberaluhi so se ga zeló lotili in v kratkem utegne biti po njem.

Gg.: Klerr in Glontini v Ljubljani, in pa „Brenzelj“ sam (Jakob Alševec, vrednik), kjer mu je oče, se bodo v kratkem jokali po njem.

NB. „Brenzelj v lažnjivi obleki“, starejši brat gori omenjenega mrčesa, izhaja na mesec po dvakrat in velja veliko manj, kakor je vreden, namreč le 2 gld. 40 kr. na leto, ali 1 gld. 20 kr. na pol leta. Letošnjih številk se še nekaj dobi.

A to naprej povemo: „Glihalo“ se ne bo nič! Proklete grablje!

Zahvala in priporočilo.

Slavnemu občinstvu iz rekam očitno hvalo za zavpanje, ktero sem užival od leta 1866, in priporočam ob enem veliko lepo in vedno frišno zalogu oblačilnega blaga po čudovito nizki ceni.

Janez Vičič,

trgovec na velikem trgu nasproti širne v Ljubljani. (6)

V četrtek 15. septembra

se bo prostovoljno

licitando prodajalo vino

v Walcher-jevi kleti v dunajski grapi (Wienergraben).

Na prodaj je 50 štartinjakov vina iz 1868 letine, med tem nekoliko štertinov Rieslingerja in Rathen-a. Pogoji so: 10% are, odvožna s plačilom vred na vsak mesec.

(1)

Oznanilo.

Deželna vlada v Trestu je z odlokom dne 4. novembra 1. 1869, št. 10751, dovolila en semenj za živino, les in razno drugo robo na Nabrežini, kjer je tik velika železniška postaja s taistim imenom; in sicer na

15. dan meseca septembra,

to je tekoče leto na četrtek pred kvaternim tednom.

Podpisani uljudno vabi vse trgovce in kupčevalce, naj blagovolijo obiskati ta semenj, s posebno opombo, da se letos ne bo nobenega davka (štanta) od različnega blaga plačevalo.

Županstvo na Nabrežini 24. junija 1870.

(4) Anton Caharija, župan.

Brez medicin in brez dijete

se zdravijo, oziroma zlažujejo vse nervozne bolečine s pomočjo

glavno-therapeutičnih aparatov,

edenih, ki res zbujojo galvanični tok v telesu (nosijo se vedno na telesu) in čejih intensivnost zadržuje, vodo razdeljevati.

Poroki smo, da ti aparati storje dolžnost in prosimo, naj se ne stavijo v eno vrsto z navadnimi reumatičnimi verigami in enakimi priporočbami, ki so vsemu velikemu kričanju kljubu brezuspešne in nerabljive in na katerih se ne dajo dokazati najmanj elektricitete.

Naši aparati, edini rabljivi te vrste, gotovo takoj odpravijo glavo- in zobobol, najtrdrovratnejše kašljanje v eni noči, reumatizmus, želodčni krč, bolečine v telesu, vratu, hrbtni, bolezni protinsko in druge bolečine v kratkem času.

Galvano-therapeutični aparati se izdelujejo v treh velikostih, za otroke po 3 tolarje, za odrasle po 5 tolarjev, in posebno močni za odpravljanje trdrovratnih bolečin po 7½ tolarjev. Pošiljamo jih takoj, ako se nam dočopi zaznamovana sveta. Dopise prosimo frankovane.

Adolf Goldstein & Comp. v Berolinu, Fürstenstrasse 22.

[3]